

Scholen vaak te dicht bij snelweg

Zo'n 3.000 leerlingen in het verspreidingsgebied van De Gooi- en Eemlander lopen extra risico op gezondheidsschade door fijnstof doordat hun school te dicht bij een drukke weg ligt.

Ivo Laan
i.laan@mediahuis.nl

Hilversum ■ Het gaat om in totaal negen scholen in het basis- en voortgezet onderwijs die te dicht bij een drukke (snel)weg liggen, zo blijkt uit onderzoek van onder andere De Gooi- en Eemlander en journalistiek onderzoeksplatform Investico. Onderzocht is welke scholen in de gevarenzone liggen volgens de GGD-richtlijn Gevoelige Bestemmingen die in maart is herzien. De scholen in de gevarenzone liggen in Hilversum, Naarden, Huizen, Bussum en Soest. Opgeteld bevinden zich landelijk 273 scholen in de gevarenzone, in totaal ruim 100.000 leerlingen op basis- en middelbare scholen, aldus het onderzoek. Langs die scholen rijden elk etmaal meer dan 10.000 voertuigen.

Om risico's op extra gezondheidsschade te voorkomen adviseren GGD's in de richtlijn om scholen op forse afstand van drukke wegen te bouwen: minstens 150 meter van een snelweg te situeren en bij drukke wegen buiten de bebouwde kom tenminste 50 meter en bij drukke wegen binnen de bebouwde kom 25 meter. De richtlijn Gevoelige Bestemmingen geldt ook voor kinderopvanglocaties en verzorgingshuizen. Ook buitensportlocaties hebben de aandacht in de nieuwe richtlijn.

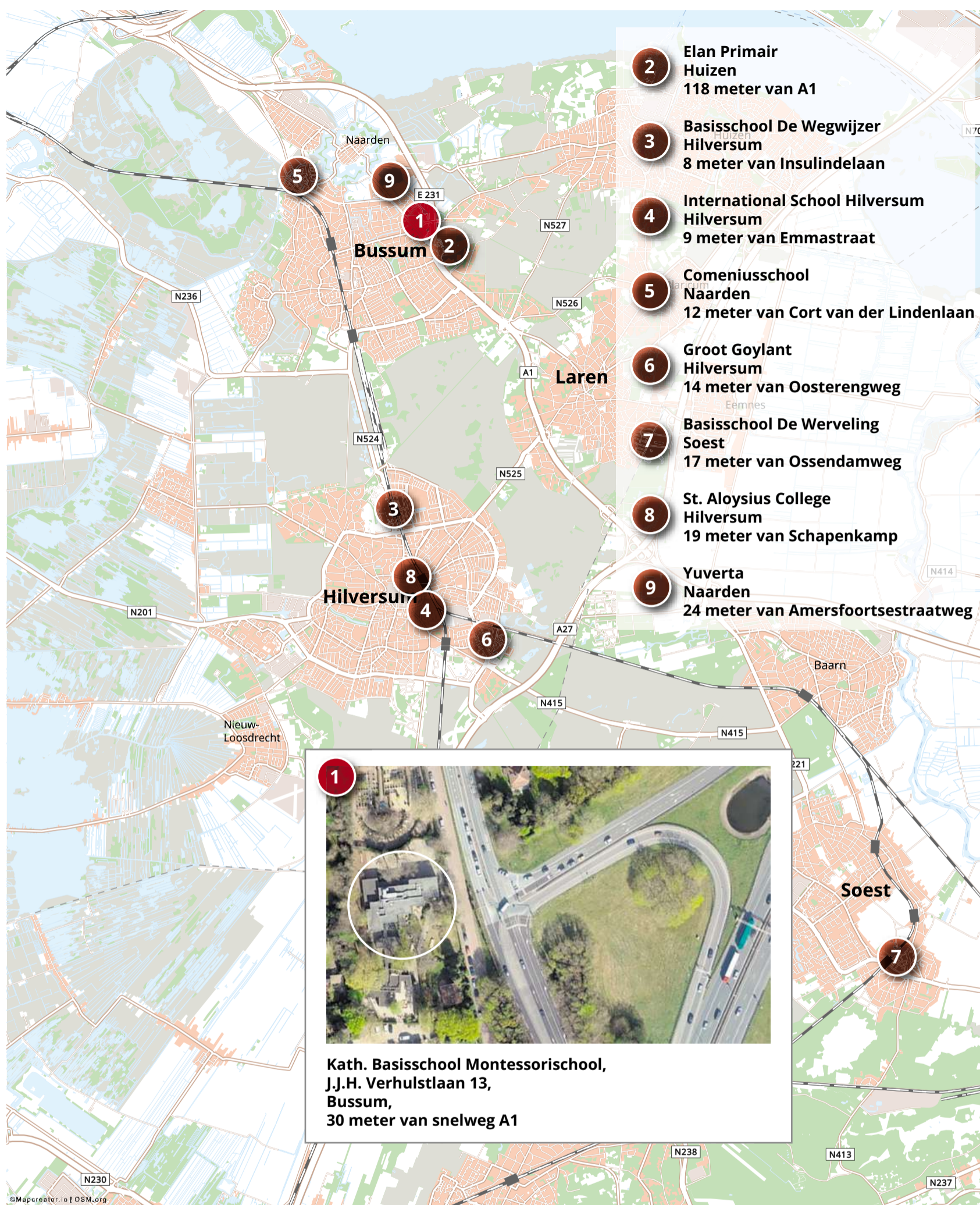
Versoepeld

De GGD-richtlijn is onlangs iets versoepeld omdat de uitstoot van het wegverkeer de afgelopen jaren fors is afgenomen. Zo was de adviesafstand tot een snelweg eerst 300 meter, dat is nu aangepast naar 150 meter. Toch konden de afstandseisen niet losgelaten worden, heeft de GGD geadviseerd. „Omdat steeds duidelijker wordt dat de gezondheidsschade van vervuilde lucht ook bij lage concen-

„ De meeste lokalen liggen niet aan de wegwijk, daar zitten vooral de kantoren

tratie groot is”, zegt Saskia van der Zee van de GGD, die betrokken was bij de opstelling van de richtlijn. De richtlijn is geen wet. Bestaande scholen in de gevarenzone hoeven dus niet de deuren te sluiten, maar de richtlijn is bedoeld voor nieuwbouwlocaties en om mogelijk maatregelen te nemen op de reeds bestaande scholen.

De richtlijn is van belang omdat volgens de GGD studies laten zien dat hoe meer tijd mensen doorbrengen in de buurt van een drukke weg, hoe meer risico ze lopen op negatieve gezondheidseffecten. Het is niet zo dat als een school op 151 meter ligt, er ineens geen extra risico meer is. „Elke meter afstand scheelt”, schrijft de GGD. Snelwegen kunnen de luchtkwaliteit tot

1 Kath. Basisschool Montessorischool, J.J.H. Verhulstlaan 13, Bussum, 30 meter van snelweg A1

een afstand van minstens 500 meter beïnvloeden. De grootste afname is te vinden in de eerste 100 tot 150 meter, aldus het advies van de GGD onder de titel 'Wegverkeer en gevoelige bestemmingen'.

Een van de scholen die in de gevarenzone ligt, is de Bussumse Katholieke Montessorischool die dertig meter van snelweg A1 ligt terwijl dat eigenlijk minstens 150 meter zou moeten zijn. Directeur Riet van der Gaag kent de GGD-richtlijn niet.

Groen

„Het is eigenlijk heel dubbel. Het schoolgebouw ligt middenin het groen, ik denk niet dat er zoveel scholen zo mooi in het groen liggen, terwijl we ook vlakbij de snel-

weg liggen.” Een voordeel: „We hebben wel een goede luchtverversingsinstallatie”, zegt Van der Gaag. Waren er scholen die tijdens coronatijd de ramen niet open konden doen vanwege de geluids-overlast van de nabijgelegen weg, dat was bij de Montessorischool niet het geval. „In coronatijd hebben we gewoon de ramen open gehad. Het gekke is dat we eigenlijk nauwelijks geluidsoverlast hebben van de snelweg. Dat valt heel erg mee.”

Ingrijpen

Het schoolgebouw zou eigenlijk al grondig onder handen worden genomen bij een aanstaande renovatie. „Maar dat is verschoven helaas”, zegt de directeur. De

school blijft op dezelfde locatie zitten, op een steenworp afstand van de oprit naar de A1. „Maar met die GGD-richtlijn in de hand kun je toch misschien meer geld voor elkaar krijgen om maatregelen te nemen tegen de overlast van de snelweg. Ik zou het een goed idee vinden als in alle gemeentelijke langetermijnplannen voor schoolgebouwen de GGD-richtlijn wordt opgenomen.”

Raden deskundigen aan om de gebouwen die te dicht bij een weg liggen, zo in te richten dat de lokalen het verst af liggen van de drukke weg, dat is bij de Bussumse school al het geval. Per toeval. „De meeste lokalen liggen niet aan de wegwijk, daar zitten vooral de kantoren.”

MEDISCH

'Kinderen extra kwetsbare groep'

Meer dan honderdduizend leerlingen gaan elke dag naar een school die vlakbij een drukke weg ligt. Hoe erg is dat? De afgelopen jaren is steeds meer bekend geworden over de schadelijke gevolgen voor de gezondheid. Vooral voor kinderen. Kinderen vormen een extra kwetsbare groep, die bovendien veel buiten is, legt kinderlongarts Ismé de Kleer uit. „Ze zijn klein en bevinden zich daarom lager bij de grond, waar de luchtverontreiniging ernstiger is. Omdat ze actiever zijn, ademen ze meer, sneller en dieper. De vieze lucht komt op een kleinere oppervlakte terecht, omdat ze kleinere longen hebben dan volwassenen. En die longen zijn ook nog eens in ontwikkeling.”

In Nederland zijn 1,2 miljoen longpatiënten, denk aan astma, COPD en longkanker. Jaarlijks overlijden er twaalfduizend mensen vroegtijdig aan verontreinigde lucht. Stoffen in uitlaatgassen, zoals fijnstof en stikstofoxiden, veroorzaken ontstekingen in de longen, ogen, keel en neus. Het inademen van deze deeltjes kan leiden tot benauwdheid, hoesten of een astma-aanval. Ultrafijnstof komt via de longen zelfs in de bloedbaan terecht en bereikt zo alle andere organen.

Bij een op de vijf kinderen met astma is de ziekte 'puur en alleen' te wijten aan luchtvervuiling, zegt de longarts. Afstand houden van bronnen van luchtvervuiling, zoals drukke wegen, is 'superbelangrijk'. „Kinderen zitten vijf dagen per week de hele dag op school. Dat is echt een heel forse extra blootstelling.”

Veel scholen die volgens de richtlijn van de GGD te dicht bij een

drukke weg staan, zeggen filters, een ventilatiesysteem of een groenstrook te hebben. Dat moet toch ook wat fijnstof en stikstof tegenhouden?, is de veronderstelling. Maar volgens onderzoek hebben filters of vergroening helemaal niet het gewenste effect.

Marieke Dijkema van de GGD en voorzitter van de werkgroep luchtkwaliteit en gezondheid zegt dat er soms zijn er wel maatregelen zijn die de situatie iets verbeteren, 'maar écht goed wordt het niet'. Sterker nog: er kunnen zelfs nadelen aan kleven. Bomen en struiken plaatsen op plekken met veel verkeer, kan bijvoorbeeld juist voor slechtere luchtkwaliteit zorgen, omdat de uitlaatgassen meer blijven hangen. Filters in klimaat- en ventilatiesystemen moeten bijzonder goed onderhouden worden, anders komt er onvoldoende frisse lucht naar binnen wat voor een ongezond binnenklimaat zorgt. Op verouderde filters kunnen bovendien bacteriën en schimmels groeien die kunnen luchtwegklachten veroorzaken.

Keuze

Bij de keuze voor een school tellen uiteraard verschillende aspecten mee: afstand vanaf huis, bereikbaarheid, onderwijsinhoudelijke en sociale afwegingen. Gezondheid zou zeker ook een aspect moeten zijn, vindt De Kleer. „Dat telt zwaarder als je al een kwetsbaar kind hebt: een kind dat te vroeg geboren is, een kind met astma of andere longproblemen. Ook als je als ouder zelf bekend bent met astma zou ik dit extra mee laten wegen. De risicofactoren op het ontwikkelen van astma bij je kind stapelen zich dan op.”

REACTIES

'Meer geld nodig om betere keuzes te maken'

Koepelorganisaties PO-raad (basis-onderwijs) en de VO-raad (voortgezet onderwijs) hameren in een reactie op voldoende financiële middelen om scholen te kunnen verbouwen of verplaatsen om de risico's van luchtverontreiniging tegen te gaan.

Om de huisvesting van alle schoolgebouwen op orde te krijgen, zoals goede ventilatie en nieuwbouw, zou er 730 miljoen euro extra nodig zijn, zo is becijferd in onderzoek. „Scholen hebben vaak onvoldoende geld om de beste keuzes te maken”, zegt een woordvoerder van de PO-raad. Veel schoolgebouwen zijn flink verouderd, gemiddeld zijn de schoolgebouwen in Nederland veertig jaar oud. Dus gebouwd voor verschijning van de richtlijn Gevoelige Bestemmingen van de GGD aan de hand waarvan geadviseerd wordt afstand te houden van drukke wegen. Die richtlijn maakt nu deel uit van het programma frisse scholen en daarmee ook van huisvestingsvoorstellen voor scholen, zegt de

VO-raad. Maar gemeenten bepalen uiteindelijk op basis van allerlei overwegingen waar een school wordt gebouwd, en kijken niet alleen naar de luchtkwaliteit, aldus de koepelorganisatie. Leerlingen die te lang vertoeven bij een drukke weg ondervinden daar nadeel van, benadrukt de PO-raad. „Dit heeft negatieve gevolgen voor de leerprestaties van de leerlingen en voor de werkomstandigheden van de medewerkers”, aldus een woordvoerder.

Staatssecretaris Vivianne Heijnen (milieu) gaat de GGD-richtlijn gevoelige bestemmingen nog eens onder de aandacht brengen van de gemeenten en schoolbesturen, zegt zij naar aanleiding van het onderzoek van deze krant en Investico. Want bij navraag blijkt dat veel schoolbesturen de richtlijn niet te kennen. Heijnen benadrukt dat die is bedoeld voor nieuwe situaties en niet voor bestaande. Toch is het volgens haar van belang om de uitstoot bij de bron aan te pakken. „Door emissies zoveel mogelijk terug te brengen.”

➔ Lees verder op de volgende pagina